

זיכרונות האקדמיה ללשון העברית

כרך מ"א - מ"ב - מ"ג

לשנים התשנ"ד - התשנ"ה - התשנ"ו

האקדמיה ללשון העברית
ירושלים התשנ"ח

ZIKRONOT HA'AQADEMYA LALLAŠON HA'IVRIT
(Proceedings of the Academy of the Hebrew Language)

Volume 41-43 for the years 1993-1996

The Academy of the Hebrew Language
Jerusalem 1998

©

כל הזכיות שמורות לאקדמיה ללשון העברית, התשנ"ח

העורך: יוסף עופר

האקדמיה ללשון העברית, ת"ד 3449, ירושלים 91034

טל' 02-5632242, פקס' 02-5617065

דואר אלקטרוני: acad2u@vms.huji.ac.il

אינטרנט: sites.huji.ac.il/ivrit

סדר ועריכה במחשב: האקדמיה ללשון העברית

הדפסה: "גרפית" בע"מ, ירושלים

3 תוכן העניינים

תוכן העניינים

7 החברים באקדמיה

9 החלטות האקדמיה

א. החלטות בדקדוק, 9 ♦ ב. החלטות במינוח, 17 ♦ ג. מילים בשימוש כללי, 18

ישיבות המליאה

שנת התשנ"ד

21 הישיבה המאתיים ואחת עשרה

א. ברכות ואישור זיכרונות דברים, 21 ♦ ב. דוח הנשיא, 22 ♦ ג. הכתיב - מעמדם של כללי הבררה, 27 ♦ ד. כתיב מְלָה נְתָנוּ, 41 ♦ ה. הפועל בגורת הכפולים (ע"ע), 47

53 הישיבה המאתיים ושתיים עשרה

ישיבה חגיגית בבית נשיא המדינה, 53

71 הישיבה המאתיים ושלוש עשרה

א. דברים לזכר עלי איתן ואורי סלע ז"ל, 71 ♦ ב. ברכות, 79 ♦ ג. ענייני דקדוק: צורות, ניקוד, צירופים ומילים לועזיות, 80 ♦ ד. לב העיר - 'city', 98

99 הישיבה המאתיים וארבע עשרה

א. דברים לזכר אוריה אסטרסון (אלידן) ז"ל, 99 ♦ ב. דוח הנשיא על ביקורו בלשכת חיפה ועל כנס שנערך בטוקיו, 100 ♦ ג. מילים בשימוש כללי, 101

129 הישיבה המאתיים וחמש עשרה

א. תנחומים וברכות, 129 ♦ ב. אישור תקציב האקדמיה לשנת 1994, 129 ♦ ג. בחירת סגן הנשיא, 130 ♦ ד. בחירות לוועדים, 131 ♦ ה. הודעה על שינויים במועצת המילון ההיסטורי, 131 ♦ ו. הודעות שונות, 132

133 הישיבה המאתיים ושש עשרה

א. הרצאתו של שמעון שרביט: "לשון המסגרת של ספרות השו"ת", 133 ♦ ב. אישור זיכרונות דברים, 138 ♦ ג. מונחים מתחומים שונים, 139 ♦ ד. החלטות ועדת הדקדוק בשנת התשנ"ג (המשך): מספרים; תחביר; כתיב חסר ניקוד, 147

157 הישיבה המאתיים ושבע עשרה
 א. הודעה על פתיחת מכון מז"א, 157 ♦ ב. מאמר ביקורת על האקדמיה, 158 ♦
 ג. פעולתה של הוועדה למעמד הלשון העברית, 160 ♦ ד. אישור מילונים
 (עיבוד נתונים אוטומטי, עיבוד שבבי והשחזה, בינה מלאכותית), 161 ♦
 ה. אישור הודעת ועדת הדקדוק, 161 ♦ ו. המילה איבר ונטייתה, 162 ♦
 ז. צירופי שמות, 166 ♦ ח. הסיומת יָה, 176 ♦ ט. שמות הפעולה מגורת
 הכפולים, 180 ♦ י. השם פלסטין, 184

189 הישיבה המאתיים ושמונה עשרה
 תכניות משרד החינוך להוראה בשפה האנגלית בבתי הספר, 189

שנת התשנ"ה

210 הישיבה המאתיים ותשע עשרה
 א. לזכרה של שושנה בהט ז"ל, 210 ♦ ב. נסועה, 211 ♦ ג. פלסטין (המשך
 הדיון), 214 ♦ ד. נטייתו של משקל פְּעֻלָּה, 225 ♦ ה. אישור הודעת ועדת
 הדקדוק, 236 ♦ ו. מילים בשימוש כללי: קְנִיּוֹן, מְדַבֵּר, שְׂדֻלָּה, 237

241 הישיבה המאתיים ועשרים
 א. דברים לזכר עזרא ציון מלמד ז"ל, 241 ♦ ב. הצגת ספרו של משה אור תחביר
 לשון המשנה, 245 ♦ ג. חילוף בוועדה לבחינת המועמדים לחברות באקדמיה,
 245 ♦ ד. חברים הממעטים להשתתף בעבודת האקדמיה, 246 ♦ ה. הפיקוח על
 הלשון ברדיו ובטלוויזיה, 246 ♦ ו. מילים בשימוש כללי, 247 ♦ ז. ענייני
 דקדוק: עֵבֹר וּבְעֵבֹר, 265

269 הישיבה המאתיים עשרים ואחת
 א. דיון על סדרי העבודה של הוועדה לבחירת חברים, 269 ♦ ב. בחירת חברי-
 יועץ לאקדמיה, 269

270 הישיבה המאתיים עשרים ושתיים
 א. ברכות, 270 ♦ ב. מכתבו של ראש הממשלה יצחק רבין, 270 ♦ ג. הרצאתו
 של ראובן שטיינר: "בחינות לשון בפירוש ליחזקאל שבמגילה העברית
 הביזנטית", 271 ♦ ד. מילים בשימוש כללי, 271 ♦ ה. אישור הודעת ועדת
 הדקדוק, 291

294 הישיבה המאתיים עשרים ושלוש
 א. ביקורו של מנכ"ל משרד החינוך באקדמיה, 294 ♦ ב. מילים בשימוש כללי:
 accountability, AIDS (המשך הדיון), 295 ♦ ג. ענייני דקדוק: יידוע בשמות
 צמחים, 305

- 5 תוכן העניינים
- 310 הישיבה המאתיים עשרים וארבע
- א. דברים לזכר אפרים ברוידא ז"ל, 310 ♦ ב. הרצאתו של יעקב בן-טולילה: "היש חוק בגד(כפת) טבעי בעברית הישראלית?", 313 ♦ ג. הודעה על הפיקוח הלשוני בערוץ 2, 313 ♦ ד. הצורות פלשתינאי ופלסטיני (דיון חוזר), 314 ♦ ה. מונחי הבנקאות ושוק ההון - אישור הפרק הראשון, 319 ♦ ו. יידוע צירופים מסוג יושב ראש (דיון חוזר), 323 ♦ ז. אישור פרקים מן התקן הישראלי בעיבוד נתונים, 328

שנת התשנ"ו

- 329 הישיבה המאתיים עשרים וחמש
- א. דברים לזכרו של ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל, 329 ♦ ב. דברים לזכר ט' כרמי ז"ל, 330 ♦ ג. ועדה לבחירת חברים חדשים לאקדמיה, 334 ♦ ד. מילים בשימוש כללי, 335 ♦ ה. אישור הודעת ועדת הדקדוק, 354

- 357 הישיבה המאתיים עשרים ושש
- בחירת חברים חדשים, 357

- 358 הישיבה המאתיים עשרים ושבע
- א. ברכות לחברים החדשים, 358 ♦ ב. דברים לזכר ראובן סיוון ז"ל, 358 ♦ ג. ברכה לנשיא המדינה עזר ויצמן, 361 ♦ ד. מילים בשימוש כללי מתחום הסוציולוגיה, 361 ♦ ה. כללי התעתיק מכתב עברי לכתב לטיני, 370

- 390 הישיבה המאתיים עשרים ושמונה
- א. ברכות, 390 ♦ ב. הרצאתה של שלומית שרייבום-שבטיאל: "מסורת מול שינוי בעבודת האקדמיה ללשון הערבית בקאהיר", 391 ♦ ג. אישור הצעת התקציב לשנת 1996, 397 ♦ ד. נטיית הפועל: גזרת ל"י; צורות סביל בגזרת ע"ע; צורות הציווי של יָצַר, יָצַק, 400 ♦ ה. אישור הודעת ועדת הדקדוק, 413

- 414 הישיבה המאתיים עשרים ותשע
- דיון במעמדה של הלשון העברית, 414

דוחות

- 425 דוח המזכירות המדעית לשנים התשנ"ד-התשנ"ו
- א. פעולות האקדמיה, 425 ♦ ב. פעולות המזכירות המדעית, 426 ♦ ג. הוועדים והוועדות, 428

- 435 דוח לשכת חיפה (הוועדה המרכזית למונחי הטכנולוגיה) לשנים התשנ"ד-התשנ"ו

תוכן העניינים

6

- 440 דוח מפעל המילון ההיסטורי ללשון העברית לשנים התשנ"ד-התשנ"ו
א. מדור הספרות העתיקה, 440 ♦ ב. מדור הספרות העברית החדשה, 443 ♦
ג. מדור המיכון וההוצאה לאור, 445
- 447 דוח מכון מזי"א לתולדות תחיית הלשון העברית

הצעות תקציב

- 449 הצעת התקציב לשנת 1994
- 451 הצעת התקציב לשנת 1995
- 453 הצעת התקציב לשנת 1996

החברים באקדמיה¹

נפטר בי"ח בניסן התשנ"ו.	ארי אבנר שרגא אברמסון עוזי אורנן משה אזר שרגא אירמאי
נפטר בד' בכסלו התשנ"ד.	עלי איתן אילן אלדר אהרן אמיר
נפטרה בה' בכסלו התשנ"ה.	* שושנה בהט יהושע בלאו
נפטר בכ"ה בטבת התשנ"ה.	אבא בנדויד זאב בן-חיים
נפטר בכ' בניסן התשנ"ד.	* יעקב בן-טולילה משה בר-אשר אפרים ברוידא גדעון גולדנברג אהרן דותן שולמית הראבן
נבחר לחבר-יועץ בט"ו בשבט התשנ"ה.	○ מאיר ולנשטיין * יעקב זוסמן * שמעון זנדבנק * אפרים חזן אברהם טל דוד טנא
נפטר בי"ח בכסלו התשנ"ה.	* אבנר טריינין * כרמי טשרני * אברהם יבין יוסף יהלום ישראל ייבין
נבחרה לחברה-יועצת בכ' בטבת התשנ"ו.	* קציעה כ"ץ

1 תאריך המינוי של החברים שנתמנו בשנים קודמות מופיע בראש הכרכים הקודמים של זכרונות האקדמיה ללשון העברית.
○ חבר כבוד
* חבר-יועץ

	אהרן מגד
	שלמה מורג
	אהרן מירסקי
נפטר בכ"ו באדר התשנ"ד.	עזרא ציון מלמד
	שמשון מלצר
	* יעקב מנצור
נפטר בכ"א בכסלו התשנ"ה.	* ראובן סיון
	* יזהר סמילנסקי
	עמוס עוז
	* משה עסיס
	אמציה פורת
	* יהודה פליקס
	גד בן-עמי צרפתי
	מנחם צבי קדרי
נפטר בכ"ד באייר התשנ"ו.	חיים רבין
	יהודה רצהבי
נבחר לחבר בב' בטבת התשנ"ו.	* דוד שחר
	* אורי שמעוני
	* דניאל שפרבר
	* שמעון שרביט

מנהלת האקדמיה

יהושע בלאו - ראש ועד הדקדוק
 משה בר-אשר - נשיא האקדמיה
 גדעון גולדנברג - ראש ועד הפרסומים
 אברהם טל - ראש ועד המינוח
 גד בן-עמי צרפתי - ראש הוועד האמרכלי
 מנחם צבי קדרי - סגן הנשיא (מיום כ"ה בניסן התשנ"ד)

החלטות האקדמיה

א. החלטות בדקדוק

1. תיקונים לכללים בנטיית השם

השינויים שהוכנסו בכללים צוינו באות שמנה, אלא אם כן שונה הכלל כולו.

1.1 תיקונים לכללי הקמץ

כללי הקמץ פורסמו בויכרונות האקדמיה ז-ח, תש"ך-תשכ"א, עמ' 91-94; ילקוט הפרסומים 872, י"ז באלול תשכ"א, עמ' 1965 ואילך.

כלל 5ב

א. משקל פְעֻלָּה נוטה בדרך כלל בקיום הקמץ, כגון כִּפְפָה כִּפְפַת־ כִּפְפָתוּ כִּפְפֹת־; פְּשָׁרָה פְּשָׁרַת־ פְּשָׁרְתִי פְּשָׁרוֹת־.

ב. הקמץ מתבטל בנטיית השמות האלה:¹

אַבְקָה,² אֲדָמָה, אֲנַחָה, אֲנַקָה, בְּרָכָה, גְעֵרָה, דְּאָגָה, דְּהָרָה, דִּמְמָה, הִדְרָה, הִלְכָה, זַעֲקָה, זַעֲדָה, חֲזַקָה, חֲזַקְתָּה, חֲזַקְתָּה, יִלְלָה, יִשְׁרָה, לְבָנָה, נְאָקָה, נִדְבָה, נִקְמָה, נִשְׁמָה, סְעָרָה, עֲגָבָה, עֲגָלָה, עֲדָשָׁה, עֲנוּה, עֲרָבָה, פִלְדָּה, צִדְקָה, צִוְחָה, צִעֲדָה, צִעֲקָה, קָלְלָה, קָעֵרָה,³ רִכְבָּה, רוֹחָה, רִחְבָּה, רִנְנָה, שְׂאָגָה, שְׂגָגָה, שְׂמָמָה, שְׂעֵטָה, שְׂעֵרָה.

נטיית השמות האלה היא על דרך נְדָבָה נְדָבַת־ נְדָבוֹת־.⁴

כשפ' השורש או ע' השורש גרוניות, בא פתח תחת פ' השורש, כגון אֲדָמָה אֲדַמַת־ אֲדַמוֹת־, עֲדָשָׁה עֲדַשַׁת־ עֲדַשֹׁת־, עֲנוּה עֲנוֹת־, שְׂאָגָה שְׂאָגַת־, גְעֵרָה גְעַרַת־. גם רוֹחָה נוטה בפתח: רוֹחַת־. השם הִלְכָה נוטה בחיריק אף על פי שפ' השורש גרונית: הִלְכָתוּ הִלְכוֹת־ הִלְכוֹת־. השמות אֲנַקָה, חֲזַקָה, חֲזַקְתָּה, עֲגָלָה נוטים בסגול: אֲנַקַת־, חֲזַקְת־ וכו'.

ועיין גם כלל 2ג להלן.

הערות

1. הרשימה כוללת גם שמות שהם צורת הנקבה של משקל פְעֻלָּה (כגון יִשְׁרָה).
2. גם: אֲבָקָה.
3. במקרא גם: קְעֻרְתִּי.
4. את השם פְּצָצָה אפשר להטות גם בכיטול הקמץ, דהיינו: פְּצָצַת־ וגם פְּצָצַת־.

[רכב, רכה]

כלל 2ג

השמות הבאים ממשקל פְעֻלָּה - יְבֻמָּה, עֲטָרָה, עֲצָרָה, עֲקָרָה, עֲתָרָה, עֲלֻטָּה, עֲשָׂרָה - נוטים כסגוליים: יְבֻמַּת־ יְבֻמַּתִּי, עֲטָרַת־ עֲטָרְתוֹ [המשך הסעיף בלא שינוי].

[רכב, רכה]

מסעיף זה נמחק השם עֲדָשָׁה.

1.2 תיקון לכללי הציירי

כללי הציירי פורסמו בזכרונות האקדמיה כא-כד, תשמ"א, עמ' 11; ילקוט הפרסומים 3043, י"ג בניסן התשמ"ד, עמ' 1933 ואילך.

כלל א

הציירי המלא מתקיים תמיד, כגון אִיד אִידיהֶם, חִיק חִיקְכֶם, אִימָה אִימָתֶם אִימוֹתֵיהֶם. בשמות האלה בא צירי מלא: אִיבֶר, אִיד, אִיפָה, אִיתָן, בִּיצָה, הִיכֵל, זָעִיר, חִיק, פִּילֶף, מִיטֵב, עִירֶם, פְּלִיטָה, פְּלִיטִים.¹ כן בא צירי מלא כאשר היו"ד היא מן השורש, כגון אִימָה, מִידֵע, מִימָן, מִינָקָת, מִישָׁרִים, מִיתָר, צִידָה, רִיק, תִּימָן.

[רטז] 1. אין להסיק מרשימה זו דבר על שורשן של המילים האלה.

1.3 תיקון לכללי הסגול

כללי הסגול פורסמו בילקוט הפרסומים 3043, י"ג בניסן תשמ"ד, עמ' 1937 ואילך.

נספח (לכללי הסגול)

לרשימת השמות במשקל פֶּעַל ייתוספו השמות האלה: אָבֶר, חֲצִי, תֵּשַׁע. הערה: השמות תְּכַלֵּת, שְׁחַלֵּת מנוקדים בצירי ובסגול (על דרך משקל פֶּעַל).

[רכה]

2. שמות ומשקלים

2.1 משקלים שונים

א. משקל הפְּעֻלָּה בכפולים

שמות במשקל הפְּעֻלָּה מגזרת הכפולים מנוקדים על דרך ע"ו (בלא דגש), כגון הָאָטָה, הַזְמָה, הַגְנָה.

[ריז]

ב. משקל פֶּעַלְעַל

אות מאותיות בג"ד כפ"ת הבאה לאחר השווא הנח במשקל פֶּעַלְעַל מנוקדת בדגש קל, כגון לְבַבָּן, אֶפְרָפֶר, הַפְּכָפֶךְ.

[ריז]

ג. משקל פְּעֻלָּה

שם במשקל פעולה, המצויין קבוצה, ינוקד בדגש חזק (פרט למילה קְבוּצָה).

[ריט]

לדוגמה: אֶסְפָּה, שְׂדֵלָה, צְמֵדָה (=block, במונחי הבולאות).

2.2 צורתם של שמות שונים

א. חִידָק, חִיבֶר (בדגש אחרי היו"ד).

[ריג]

ב. שְׁנֵהָב (ה"א בקמץ); ברבים: שְׁנֵהָבִים.

[ריג]

ג. אֶשְׁלַג (אל"ף בפתח).

[ריג]

ד. יִרְפָּה (כ"ף דגושה).

[ריג]

- ה. אַגְרָטַל (טי"ת בקמץ).
- ו. מְקַף (מסורת אחרת: מְקַף).
- ז. קְטִיץ (קו"ף בקמץ; בנטייה: קְטִינָה, קְטִינִים).
- ח. חֶסוֹן (רבים: חֶסוֹנִים).
- ט. התיבה על מנוקדת בקמץ כשהיא באה בסוף צירוף, כגון בניין-על, מוליך-על.
- י. אֵיבֶר (אל"ף בצירי מלא).
- יא. סִינֶר (סמ"ך בחיריק מלא ונו"ן בלא דגש).
- יב. קְצִפָּה (בי"ת דגושה).
- יג. עוֹלָל וגם עוֹלָל.
- יד. חֶרֶז (חי"ת בקמץ).
- טו. דְּרָבָן (שם הכלי). במקרא: דְּרָבָן.
- טז. תְּחָל (בשני פתחים).
- יז. אֶכְזְרִיּוֹת וגם אֶכְזְרִיּוֹת.
- יח. קְבָל־עם) (בי"ת בקמץ קטן).
- יט. יַחְסִין (חי"ת בחטף פתח).
- כ. מְגַבֵּן (גימ"ל בשווא).
- כא. אַחְרָאֵי וגם אַחְרָאֵי, אַחְרִיּוֹת וגם אַחְרִיּוֹת (חי"ת בחטף פתח או בשווא).
- כב. אוֹנָנוֹת (נו"ן בקמץ).
- כג. שם התואר הנגזר מן פְּרָא הוא פְּרָאֵי. התכונה היא פְּרָאוֹת וגם פְּרָאוֹת.

- 2.3 צורת הרבים של שמות שונים
- א. שמות כגון פְּלִנְטְרִיּוֹם (שמות שאולים שסופם -ים), צורת הרבים שלהם היא בסיומת -ים, כגון פְּלִנְטְרִיּוֹמִים, מְדִיּוֹמִים, מְקְסִימוֹמִים. אך הרשות בידי הדובר להשתמש בריבוי -אות (כגון פְּלִנְטְרִיּוֹת).
  - ב. צורת הרבים של שמות בסיומת -יות, כגון אישיות, אחריות, נגזרת בדרך הרגילה בעברית: אישיותות, אחריותות. המבקש להימנע מן הצורות האלה ישתמש בתחליפים, כגון סוגי אישיות, מיני אחריות.
  - ג. צורת הרבים של אָנָּן היא אָנָּנִים או אָנָּנוֹת.
  - ד. צורת הרבים של תְּפִי היא תְּפִיִּים. במקרא: תְּפִיִּים.
  - ה. צורת הרבים של פְּבִשָּׁה היא פְּבִשׁוֹת (ולא פְּבִשִּׁים).
  - ו. צורת הרבים הן של תינוק הן של תינוקת היא תינוקות (ולא "תינוקים"). הערה: כאשר אין התייחסות למין או בתינוקות ממין זכר יש לומר "חמישה תינוקות" וכיו"ב. כאשר הכוונה לתינוקות ממין נקבה יש לומר "חמש תינוקות" וכיו"ב.

- 2.4 נטייתם של שמות שונים
- א. בשם מְנָה הקמץ (הראשון) נחטף בנטייה (על פי כלל 2א מכללי הקמץ).

- ב. השם מְשֻׁלָּב נוטה בפתח בלמ"ד וברגש בכי"ת, כגון מְשֻׁלָּבִים. [ריז]
- ג. צורת הנסמך של נְשִׁים היא נְשִׁי וגם נְשׁוֹת (ובנטייה: נְשִׁיהֶם וגם נְשׁוֹתֵיהֶם). [ריז]
- ד. השם אֶלְמָנוֹת אינו משתנה בצירופים כגון אֶלְמָנוֹת הַכֶּסֶף, אֶלְמָנוֹת סִינִי, אֶלְמָנוֹת הַקְּרָפוֹת [הדוגמות הן שמות מינים מצמחי ארץ ישראל]. [רכב]
- ה. בשם קִיסָר הקמץ מתקיים בנטייה (על פי כלל 8 מכללי הקמץ). [רכה]
- ו. בשם קִיטָנָה הקמץ מתקיים בנטייה, כגון קִיטָנָה, קִיטָנוֹת. [רכח]
- ז. צורת הנסמך של השמות שְׁאָר, שְׁאָט, מְקַצָּת מנוקדת בפתח (על פי כלל 1א מכללי הקמץ). במקרא: שְׁאָר, שְׁאָט, מְקַצָּת. [רכח]
- ח. השם דְּלִפְקָ נוטה בקיום הצירי, כגון דְּלִפְקִים דְּלִפְקִי. [רכה]
- השם ייתוסף לדוגמות של השמות הרבעיים בכלל ו מכללי הצירי.

2.5 כתיבן של מילים שונות

- א. קִנְיָה (בה"א בסופה). [ריג]
- ב. רִישָׁה, סִיפָה (בה"א בסופן; המילים הן ממיץ נקבה). [ריג]
- ג. פְּרָוֶר (בווי"ו; בנטייה: פְּרָוֶרִי). במקרא גם פְּרָפֶר, ונטייתה תהיה פְּרָפֶרִי. [ריז]

2.6 מינם של שמות אחדים

- מוֹנּוֹפּוֹלִין - זכר יחיד (לצדה מתקיימת הצורה מוֹנּוֹפּוֹל [זכר יחיד, וברבים: מוֹנּוֹפּוֹלִים]).
- מוֹנִיטִין - זכר יחיד.
- מְטְרוֹפּוֹלִין - נקבה יחידה (ברבים: מְטְרוֹפּוֹלִינִים). [רכה]

3. שמות מורכבים וצירופי סמיכות

3.1 צירוף תארים

- צירוף שמות תואר כגון (מסמך) חברתי-כלכלי, אפשר ליידעו בשתי דרכים: יידוע שם התואר הראשון או יידוע כל אחד משמות התואר. לדוגמה: המסמך החברתי-כלכלי או המסמך החברתי-הכלכלי. סימון המקף בצירוף כזה אינו חובה. [ריג]

3.2 צירוף שמות המחברים בווי"ו

- צירוף של שני שמות המחברים בווי"ו והמציין מושג אחד אפשר ליידעו בראשו. למשל: הדין ודברים, הדין וחשבון, המשא ומתן, הנושא ונותן, המוציא ומביא, המיקח וממכר. צירוף מעין זה המיועד בראשו נחשב יחיד, ועל כן ייאמר: הדין וחשבון הוגש; המשא ומתן הארוך. אפשר גם ליידע כל אחד מן השמות, למשל: המיקח והממכר, המשא והמתן. סיומת הרבים באה תמיד בשני השמות. למשל: דינים וחשבונות, משאים ומתנים. [ריז]

3.3 צירופי בינוני

צירופי בינוני, כגון יושב ראש, יוצא דופן - שהם צירוף של פועל ותיאור פועל (יושב בראש, יוצא מן הדופן) - אפשר לראותם גם כצירוף סמיכות. לפי זה אפשר לומר: היושב ראש וגם יושב הראש, היוצא דופן וגם יוצא הדופן; יושבים ראש וגם יושבי ראש, יוצאים דופן וגם יוצאי דופן; היושבים ראש וגם יושבי הראש, היוצאים דופן וגם יוצאי הדופן.

[ויז, וכד]

3.4 צירופים עם המילית דו-

שמות המורכבים מן המילית דו- ומשם, כגון דו-קָרָן, דו-קָרָן, נכתבים בשתי תיבות ומקף ביניהן. אם התיבה השנייה מתחילה באות מאותיות בג"ד כפ"ת, יכול לבוא בה דגש קל. צורת הרבים של דו-קָרָן (שם מין מצמחי ארץ ישראל) היא דו-קָרָנים.

[ריג]

3.5 שמות צבעים

שמות צבעים המורכבים משם צבע ומשם עצם יבואו בדרך של שם ותוארו, כגון יֶרֶק-הַדָּסִי, אֶפְרֹפֶּלֶי.

[ריג]

4. כללים בנטיית הפועל

4.1 הגרוניים

- א. ל' הפועל הח"ע בצורת הנוכחת בעבר מנוקדת בפתח או בשווא (והתי"ו בדגש קל ובשווא): לְקַחְתָּ, הִשְׁבַּעְתָּ; לְקַחְתָּ, הִשְׁבַּעְתָּ. [רכה]
- ב. הפועל אָחַר והשם אָחֹר ינוקדו בחיריק (על פי כללי תשלום הדגש; ראה ילקוט הפרסומים 4195, עמ' 2439). [רכה]
- ג. הפועל אָפָה נוטה על פי גזרת נחי פ"א, כגון תִּאֲפָה, אָפָה; לא תותר הצורה אָאָפָה. [רכה]

4.2 פועלי ל"י

- א. בעבר בגוף ראשון ושני בבניין קל ע' הפועל מנוקדת בחיריק, כגון קָנִיתִי, פָּנִיתִי. בשאר הבניינים בגוף ראשון ושני ע' הפועל מנוקדת בחיריק או בצירי, כגון נִפְנִינוּ, נִפְנִינוּ; צִוִּיתִי, צִוִּיתִי; הִגְלִיתִי, הִגְלִיתִי; שָׁנִיתִי, שָׁנִיתִי; הִשְׁתַּנֵּיתִי, הִשְׁתַּנֵּיתִי; הִעֲלִיתִי, הִעֲלִיתִי; הִפִּיתִי, הִפִּיתִי. ב. בפעלים הלאה והראה מנוקדת ה"א הבניין בסגול או בחיריק (הִלְאִיתִי, הִלְאִיתִי; הִלְאָה, הִלְאָה). במקרא גם הִגְלָה-הִגְלָה, הִפְדָּה. ג. בפעלים הִיָּה וְחִיָּה בצורת הנוכחים והנוכחות בעבר - פ' הפועל מנוקדת בחטף פתח או בחטף סגול: הִיִּיתָם, הִיִּיתָם; חִיִּיתָם, חִיִּיתָם. בצורת הנוכחת בציווי של הפועל הִיָּה וה"א מנוקדת בחטף פתח או בחטף סגול: חִיִּי, חִיִּי. במקרא צורת הנוכחים בעבר: חִיִּיתָם, וְחִיִּיתָם; צורת הנוכחת בציווי: חִיִּי. [רכה]

4.3 הכפולים (פועלי ע"ע)

א. נטיית הכפולים בבניין הפעיל בעבר היא: הסב, הסבה, הסבתם / הסבתן (או הסבותם / הסבותן).

ב. הפועל העז (במשמעות 'הרהיב עוז') נוטה רק על דרך הכפולים (ולא "העז").

ג. בבניין הופעל מתקיימות שתי צורות נטייה: (א) הוסב, הוסבה, הוסבו, הוסבה, יוסבו, הוספו, הוספה, יוספו; (ב) הוסב, הוסבה, הוסבו, הוספה, הוספו, יוספו. בבניוני משמשת הצורה מוסכת לצד מוסבה.

[ריא]

ד. צורת הסביל של פעלים מגזרת הכפולים הנוטים בבניין פיעל במשקל פוּלַל - יכולה להיגזר בבניין פועל על דרך השלמים, כגון פִּצַץ (סביל של פּוֹצֵץ - לצד פּוֹצֵץ).

[רכח]

[הערת העורך: ועדת הדקדוק מתכוונת לקיים דיון כולל בנטיית הפועל בגזרת הכפולים.]

4.4 שונות

א. פועלי פי"צ

בפעלים יצר ויצק שתי צורות נטייה מתקיימות בציווי: ביו"ד, כגון יצר, יצרי, יצק, יצקו; ובלא יו"ד, כגון צר, צרי, צק או צק, צקו.

[רכח]

ב. הפעלים נסוג, מסיג

בבניין נפעל משמשות הצורות נסוג, נסוגים וכד' (על דרך ע"ו), ובבניין הפעיל משמשות הצורות הסיג, מסיגה וכד' (על דרך פ"נ).

[ריז]

ג. הזיע

הפועל הזיע והשם הזעה - נטייתם על דרך פועלי ע"ו: הזיע, מזיע, הזעה. הנטייה על דרך פועלי פ"נ מותרת אף היא: הזיע, הזעה.

[ריט]

5. שימושי מילים

א. מינוי

השם המופשט הנגזר משם התואר מנוי הוא מינוי. לדוגמה: 'חידשתי את המינוי על העיתון'.

[ריג]

ב. יבוא, יצוא

השמות יבוא ויצוא יכולים לשמש הן לציון שם העצם הן לציון הפעולה. לציון הפעולה אפשר להשתמש גם בשמות יבוא, יצוא. לדוגמה: הסחורה היא יבוא מצרפת; הממשלה התירה יבוא בשר. או: הממשלה התירה ייבוא בשר.

[ריט]

ג. בלעדי

שם התואר בלעדי מותר בשימוש לצד בלכדי.

[רכח]

6. שימושי לשון

א. שמות שביניהם "או"

בצירוף שמות שביניהם או - ההתאם הוא בלשון יחיד או בלשון רבים, כגון 'שמעון או ראובן יבוא', 'שמעון או ראובן יבואו'.

[רטז]

ב. צירוף שרכיבו הראשון מציין כמות (פְּמַת)

בצירוף שרכיבו הראשון מציין כמות (פְּמַת) - ההתאם הוא לרכיב הראשון או לרכיב השני, כגון 'רוב האנשים הלכו' או 'רוב האנשים הלך'. (כך גם: רבע, עשירית, עיקר, זוג, כלל וכיו"ב).

[רכה]

ג. המין הדקדוקי של ראשי תיבות

אין האקדמיה מתערבת בקביעת המין של צירוף שהוא ראשי תיבות. (לפי זה האומר 'מצ"ח חוקרת' אינו משתבש, וגם האומר 'מצ"ח חוקר' אינו משתבש. כך גם: ד"ש חם או ד"ש חמה; התק"ם החליט או התק"ם החליטה).

[ריז]

ד. עוד

אין האקדמיה אוסרת את השימוש הלוואי במילה עוד, כגון 'האות הוענק לעוד שלושה חיילים'; 'מעצרו הוארך בעוד שבוע' (במקום: 'האות הוענק עוד לשלושה חיילים'; 'מעצרו הוארך עוד בשבוע').

[רטז]

ה. 'אותו' במשמעות של זהות הדדית

השימוש בצורות אותו, אותה, אותם, אותן במשמעות של זהות הדדית (sameness) מותר, כגון 'ניפגש באותו המקום ובאותה השעה'.

[ריז]

ו. ללא

מותר השימוש בצירוף ללא בצד הצירוף בלא, כגון 'ללא מוצא' בצד 'בלא מוצא'.

[ריט]

ז. יידוע תוארי כבוד

תואר כבוד הקודם לשם פרטי, אפשר ליידעו ואפשר שלא ליידעו. לדוגמה: גב' ישראלי, הגב' ישראלי; ד"ר ישראלי, הד"ר ישראלי.

[רכה]

7. כללי הכתיב חסר הניקוד

7.1 תיקונים לכללי הכתיב חסר הניקוד

ראה ילקוט הפרסומים 1529, ט"ז בסיוון תשכ"ט, עמ' 1535.

התיקונים הוכנסו במהדורות החדשות של כללי הכתיב חסר הניקוד משנת תשנ"ד ואילך.

א. הכללים שכונו "כללי הבררה" נקבעו לדרך המלך בכתיב חסר הניקוד. לפי זה תנועות o , u נכתבות בווי"ו שאינה מנוקדת, והעיצור v נכתב בשתי וי"וים (הכול על פי התנאים הקבועים בכללים).

קביעה זו מבטלת את ההמלצה לכתוב תנועת o בווי"ו חלומה (1) ותנועת u בווי"ו שרוקה (2). פירושה של קביעה זו הוא גם ביטול ההמלצה לנקד דרך קבע $ב$, $פ$, $ש$, $ה$.

במקום שיש חשש לדור-משמעות בקריאת המילה מומלץ להשתמש בניקוד עזר חלקי, כגון סימון מקצת התנועות, סימון המפיק והשייך השמאלית וסימון הדגש באותיות בכ"פ. לדוגמה: מנהל (להבדיל מן מנהל); הקשר (להבדיל מן הקשר); מצוות (להבדיל מן מצוות); שונות (להבדיל מן שונות); ילדה (להבדיל מן ילדה ומן ילדה); השביע (להבדיל מן השביע); מפפר (להבדיל מן מכפר); ספר (להבדיל מן ספר).

[ריא]

ב. מלה

בכתיב חסר הניקוד התיבה מלה נכתבת ביו"ד (לפי הכלל הרגיל): מילה.

[ריא]

7.2 מילים שונות

הוחלט על כתיבן של כמה מילים שכללי הכתיב לא הכריעו בהן. מילים אלו נכללו במהדורות של כללי הכתיב חסר הניקוד משנת תשנ"ד ואילך.

[רטז]

א. אטי, לאטי, לאטו (אטי, לאטי, לאטו).

[רטז]

ב. חומרני (חמרני).

[רטז]

ג. חי, שי (חי, שי).

ד. הפעלים מבניין הופעל ייכתבו לעולם בווי"ו, גם כאשר התחילית מנוקדת בקמץ קטן (נהגית בתנועת o), כגון הולבש (הלבש), הוארך (הארך).

[רטז]

7.3

אות הבאה בניקוד בדגש חזק - אין להכפילה בכתיב חסר הניקוד. לפיכך ייכתב: כפתי (=כפתי), שבת (=שבת), התחתנו (=התחתנו) [ולא כפתתי, שבתת, התחתנו].

[ריא]

8. סימון אותיות השורש

אין לסמן את אותיות השורש בנקודות ("ש.מ.ר."). הדרכים האחרות - שמ"ר, ש-מ-ר - שתיהן כשרות. הערה זו תיתוסף לכללי הפיסוק, סעיף 31א (ילקוט הפרסומים 4195, עמ' 2431).

[ריז]

9. מילים לוועזיות

9.1 כתיבם וצורתם של שמות שונים

א. מילים ממוצא יוני שנתגלגלו לעברית מלשונות אירופה ונוהגים להגות בהן זי"ן ולא סמ"ך - ייכתבו בזי"ן. לדוגמה: פיזיקה, פיזיותרפיה, מוזאון.

[ריג]

ב. סואס וגם סואץ.

[ריג]

ג. לאמדה (=האות היוונית; ולא לאמבדה).

[ריג]

ד. שמות האותיות היווניות המסתיימים בתנועת a יכולים להיכתב בעברית באל"ף או בה"א (אלפא, ביתא, גמא, דלתא, סיגמא, אומגא; או: אלפה, ביתה, גמה, דלתה, סיגמה, אומגה).

[ריט]

9.2 שמות שמוצאם בלעז ובסופם יה

שמות שמוצאם בלעז והמסתיימים ב־יה - האות שלפני הו"ד מנוקדת בשווא כאשר לפני תנועה, כגון דְמוֹקְרַטְיָה, בְּיִלּוֹגְיָה, הִיסְטוֹרְיָה, אֶקְדְמָיָה. האות שלפני הסיומת מנוקדת בחיריק (ויו"ד הסיומת דגושה) כאשר לפני אות בשווא, כגון גְאוֹמְטְרְיָה, סִימְטְרְיָה, אֲנִגְלְיָה, פּוֹנְקְצְיָה.

[ריז]

ב. החלטות במינוח

א. המונח נגרות ימשיך לשמש גם לעבודות הנגר שאינן בעץ.

[רטז]

ב. מונחי עיבוד נתונים אוטומטי

מְחַזֵּרֶת - repeater (מונח 25.01.10)

בְּרַבּוּר - jabber (מונח 25.02.08)

זְמַן סָבֵב - round-trip propagation time (מונח 25.02.12)

קְלִיל תְּכָנָה - integrated software (מונח 27.01.17)

מְסִרְיָה אֶלְקֶטְרוֹנִית - electronic messaging (מונח א 27.02.01)

אוֹגֵדָן - folder (מונח 27.02.11)

[רטז]

וְעוֹד רֶחֶק - teleconferencing (מונח ב 27.02.05)

ג. מונחי עיבוד שבבי והשחזה (פרק א במונחי הנדסת מכונות)

[רטז]

מְהִירוֹת קֶדְמָה - feed motion

ד. מונחי בינה מלאכותית

מְטָא-פְּלָל - meta rule

[רטז]

מְבִנָּה - structured

ה. מונחי בנקאות ושוק ההון

[רכד]

תְּשַׁלְּבֶת - concern

ו. מונחים מתחומים שונים

גְּבוּי [במחשב] - backup

הִנְצָלָה [הפועל: הִנְצִיל] - salvaging

[רטז]

כְּתוּת - cannibalization

אישור מילונים

1. [המילון ל]מונחי עיבוד נתונים אוטומטי (ת"י 1080), פרקים 3

[ריז, רכד]

(תיקון), 7 (תיקון), 13 (רוויזיה), 20, 24-27

2. המילון למונחי עיבוד שבבי והשחזה

[ריז]

3. המילון למונחי בינה מלאכותית

4. המילון למונחי בנקאות ושוק ההון - פרק א

[רכד]

ג. מילים בשימוש כללי

[ריג]	city	יב העיר
	Zimmer [גרמנית]	חדר נפש
	hangover	חמרת
	check in	רשום כניסה
	check out	רשום יציאה
	line-up	מערך שדור
	story-board	לוח עלילה
	filler	קטע מלואים [קטע שידור לזמן שנותר עד התכנית הבאה]
	logo	סמליל
	promotion ('promo')	קדימון
	lead, lead-in	פתח
	video-clip	קליט (חזי)
	copywriter	רעיונאי
	slot	משבצת (שדור)
	teaser	גריז
	vending machine	אוטומט מכירות
	פלומבה	חותמת
	alien	חזיר
	astronaut	טיס חלל
	high-tech	טכנולוגיה עלית, תעשייה עלית
	alarm	מזנק [הכוח היוצא לפעולה, כגון לכיבוי אש]
	carrier	מנשא [מתקן לנשיאת תינקות]
	treadmill	מסלת פשר
	place-mat	מצעית
	teleprompter	מקראת עזר [בקיצור: מקראה]
	hub	מרכז שרות [חדר הנמצא במרכז בית משרדים המספק שירותים כגון דואר, פקסימיליה וכו']
	record	עבר
	פנצ'רייה	צמיגיה
	פנצ'ר מאכער	צמיגאי
[ריד]	unseen passage	קטע עלום
	קילומטרו'	נסועה
	shopping center, mall	קניון [מרכז קניות]
	desertification	מדיבור [תהליך של הפיכת אזור מיושב לשומם בעקבות נטישת תושביו]
[ריט]		

	placebo	תְּרוּפַת דְּמָה
	lobby	מְבוֹאָה [בבית מלון, תאטרון וכד']
	commit to writing	תְּכַתֵּב [העביר טקסט מוקלט לכתב] [שם הפעולה: תְּכַתֹּב]
	'close'	תְּרַגֵּל מְלוּי, מְבַחֵן מְלוּי [תרגיל או מבחן שבו מוטל על התלמיד להשלים מילים חסרות]
	subordinate	כַּפּוּף
	cake-knife	סַכִּין עוֹגָה
	writing pad	דְּפָדֶף [בלוק למכתבים]
[רכ]	loose-leaf notebook	דְּפָדֶפֶת
	correcting fluid	מְחַקֵּן [נזול מחיקה; "טיפקס"] גְּרִיד [חלק הנייר שמגרדים בכרטיסי חנייה וכד']
	cooler	מְקַר [מתקן למים קרים]
	double-blind	דוּ-עֵלִים [בניסוי דו-עלום יש שתי קבוצות בני אדם, אך לא החוקר ולא הנחקרים יודעים מי קיבל תרופה אמיתית ומי תרופת דמה]
	celebrity	יְדוּעַן מְחַדֵּשׁ [מוצר שהיה בשימוש הלקוח, הוחזר ליצרן ונארז מחדש לצורך מכירתו]
	refurbished	מִוְתָּג
	brand name	חֶשֶׁכוֹן
	blackout	מְגַבּוֹן
[רכב]	cleansing tissue	אֵידֵס
	AIDS	אֲתָרִיּוֹת דְּוִיּוֹת
[רכג]	accountability	מְדְרוּג
	rating	מֵד צְפִיָּה
	people-meter	הֶדְרָה
	dignity	גְּלָגְלִיּוֹת לְהַב
	roller-blades	מְפָרֵט [מתקן למטבעות בשימוש נהג האוטובוס]
	coin-holder	תַּנְוֹרוֹן
	toaster-oven	כַּף מְחַוֵּרֶת [מיועדת, למשל, להוצאת מלפפונים חמוצים מכלי גדול]
[רכה]	draining spoon	מְסַדֵּר תוֹר [מכשיר המסדיר את התור במקומות ציבוריים]
	queue regulator	
	empowerment	מוֹנְחֵי סוֹצִיּוֹלוֹגִיָּה
	male prostitute	הַעֲצָמָה [הפועל: הַעֲצִים] זוֹנָה

החלטות האקדמיה

20

	disabled	נְכָה
	disability	נְכוּת
	handicapped limited	מְגֻבֵּל
[רכז]	limitation	מְגֻבֵּלָה

החלטות נוספות

	לא ייקבע מונח מיוחד לציון שדולה פנימית (caucus), כגון שדולה של חברי כנסת. במקרה הצורך אפשר להבחין בין שְדֻלַת פְּנִים או שְדֻלַת פֶּית (caucus) ובין שְדֻלַת חוץ (lobby).	
[ריט]		